

BAJKE

»mythos«

Razvijejo se iz stilistično sorodne **balade**.

Povesti, ki obravnavajo **vsebino poganskih religij**.

Bajne pripovedke

Pripovedka- višja bitja imajo človeške poteze, ni mitičnega jedra

Razlagajo **nastanek sveta, naravne nebesne in zemeljske prikazni, nesreče,...**

Originalno: višja bitja sama med seboj (le 1 takšna bajka pri nas)

Naše bajke: vmešavanje višjih bitij s človeškim svetom, nimamo bajk o bogovih

Sestava je precej preprosta:

-ponavadi 1 sam motiv

-razlika med dobrim in slabim nima pomembne važnosti

-pogost tragičen zaključek

-mitične oz. bajeslovne osebnosti

Ni točnih mej med bajko, pripovedko in pravljico.

Mitične osebnosti:

- **duhovi** (vera v človeško dušo ali duha (čarovnice, hudič, Kurent, Hostnik (Divji mož)))

Izvor v veri v dušo; Bitje, ki mu v spanju uhaja duh	Izdani duhovi V živalski podobi mora živeti do odrešitve, živijo v votlini v gori (kače) Pošasti, strahovi
Vsak duh ima svojo dobro in slabo plat, razvijejo se dvojna bitja Kresniki - Vedonci	Rojenice ali sojenice

- **vilinska bitja** (živijo v naravi, večji odnos do človeka kot duhovi; Vile, Škratje, Povodni mož,)
- **demoni** (večje duhovne značilnosti, zastopniki neukročenih moči v naravi; demoni zemlje, vode, viharja (Jaga baba), vetra)
- **nebeški vladar** (ponavadi ga spremlja žena, ki je demonsko bitje, neomejen vladar, najvišje bitje, Svarog)
- **bogovi, višja bitja** (vesoljstvo in spremembe v njem)
- **mitična bitja (heroji)** (nositelji zgodovinskih sporočil kakega naroda; kasneje pogosto privzamejo človeške poteze → povedke)

Jága bába obstaja v mitih nekaterih delov Slovenije že zelo dolgo. Je nekakšna mešanica med čarovnico in divjo žensko. Veljala je tudi za gozdnega duha. Ponekod ji pripisujejo izredno hudobijo, ponekod pa, da je pomagala ubogim in kaznovala bogate. Največkrat so z njo strašili otroke, ki so si njeno podobo gradili v svoji domišljiji. V prejšnjih stoletjih, ko so bili ljudje zelo vraževerni, so se je bali tudi odrasli.

Rusálke so bile vodne vile, ki so imele blede kožo, ki je bila lepa kot mesečina. Če je dekle utonilo, je postalo Rusalka. Pele so čudovite pesmi in tako so s svojim glasom in lepoto začarale mimoidoče. Vendar pa Rusalke niso živele le v vodi. Prvi teden v poletju so se po vejah obvodnih dreves povzpele na kopno in cel teden preživele v gozdu. Pele in plesale so na jasad. Kamor je stopila Rusalkina noga, je bila trava gostejša. Toda njihovo obnašanje je lahko tudi škodovalo. Medtem ko so se igrale v vodi, so kaj lahko splezale na mlinsko kolo in ga ustavile in s tem polomile mlinske kamne, uničevale so jarke in mreže ribičev. Lahko so poslale neurja in močna deževja nad polja. Na srečo je obstajala zanesljiva metoda za odganjanje zlobe Rusalk: nekdo je moral v roki držati samo list abscinta (»prekletega zelišča«).

Povodni mož prebiva v rekah, jezerih, pod slapovi, v morju. Njegov grad stoji na dnu. Grad bi naj imel ogromno čudovitih soban, zlata, kristala.

Hostnik (Divji mož) je gospodar gozda oziroma duh iz gozda. Ponavadi se je prikazoval v živalski podobi: jelen, bik, neviden konj, medved z belo dlako, beli volk. Človeka varuje in mu pomaga, dokler se le-ta primerno obnaša.

Coprnice letajo po zraku ponavadi na metlah, lahko pa tudi brez. Imajo sposobnost čaranja.